‘హామ్మయ్య’ అంటూ పడక్కుర్చీలో కూర్చున్నారు జగన్నాథంగారు. పదిహేను రోజుల్నించి రెక్కలు ముక్కలయేటట్లు పెళ్ళి పనులు చేస్తున్నారు ఇంట్లో వాళ్ళు, బయటివాళ్ళు, ఆశ్రితులు, బంధువులు వగైరా. గొప్ప వారింట్లో పెళ్ళంటే మాటలు కాదు. సామెత చెప్పినట్లు వీరింట్లో పెళ్ళికి ఊళ్ళో ... అన్నిటికి హడావుడిగా ఉంది.

చెల్లెలు పెళ్ళికి నడుంకట్టి పని చెయ్యటం గొప్పకాదు గాని, ప్రసాదుకి శ్యామలంటే ప్రత్యేక అభిమానం. ప్రసాదు అజమాయిషీలో పెళ్ళి పనులన్నీ చకచకా జరిగిపోతున్నాయి.

ఆకాశమంత కాకపోయినా పెద్ద పందిరేశారు. భూదేవంత కాకపోయినా పెద్ద మండపం కట్టారు. కందకం లాంటిది కాదు కాని, పెద్ద గాడిపొయ్యి తవ్వారు. అప్పటికి రెండు రోజులుగా ఇంట్లో ఆడవాళ్ళు వంటింటి పనులు మానేసి శాకపాకాలు వంట సుబ్బయ్య గారికి అప్పచెప్పేసి చీరలు, నగల గొడవలో పడిపోయారు.

జగన్నాథంగారు పెట్టి పుట్టారు. ఆయనకి స్వంతంగా బోలెడు ఆస్తుంది. ఉన్నవారికే వరింతన్నట్లు జగదాంబ గారిది కూడా కలిసింది. అలాంటి లక్ష్మీ ప్రసాదంతో ఆడపిల్లలు నలుగురుంటే నేం, పదిమం దుంటేనేం? రాజాల్లాంటి సంబంధాలు తెచ్చి పెళ్ళిచేస్తారు. అయితే, జగన్నాథంగారి అదృష్టం అల్లుళ్ళతో ఆగిపోలేదు. కోడలు బంగారు పిచ్చుక.

ఇల్లంతా ఎక్కడచూసినా కొత్త గుడ్డలు, పళ్ళు, పసుపు, పూలు. లక్ష్మీదేవి అతిశయం చూపి తృప్తిగా నవ్వుకున్నారు జగన్నాథంగారు. అల్లరి చేస్తున్న పసివాళ్ళనీ, పనివాళ్ళనీ మందలించటం గూడా మరిచిపోయారు ఆయన ఆ ఆనందంలో.

“నాన్నగారూ! మేళాల వాళ్ళుట వచ్చారు. వాళ్ళతో మాట్లాడి సరిగ్గా ఏ వేళకి రావాలో చెప్పి పంపండి” అంటూ వచ్చాడు ప్రసాదు.

“రమ్మను. నేనూ వాళ్ళకోసమే చూస్తున్నాను.” ఆలోచనల ఆకాశ యానం మంచి మామూలు ప్రపంచం లోకి వచ్చారు జగన్నాథంగారు.

ఎన్నడూ పలకరించని ఆయన ఆరోజు వెంకటసామిని ఆప్యాయంగా పలుకరించారు. అవసరానికి అంతస్తులు అడ్డురావు మరి. ఆ కాస్సేపూ అవి కరిగిపోతాయి.

“ఆc. ఏమోయ్ వెంకటస్వామి! కులాసానా ... మీ అబ్బాయి మదరాసు లోనే ఉంటున్నాడా? ... జవాబుతో పని లేదు గాబట్టి ఆయన సంభాషణ కొనసాగిపోయింది. “మామూలే. సన్నాయి మేళం, బాండు రెండూ కావాలి.”

“చిత్తం. అలాగేనండి. తమరికి తెలియందేముంది? తమరి చేతిమీదుగా ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళు చేయించలేదు! పైగా మూడు తరాల్నించి మీ ఇంట్లో మంగళవాద్యాలు మావే. మా అయ్యుంటూ ఉండేవాడు” ... వెంకటసామి బంగారపు పన్ను అతని నవ్వుతోపాటు జిగేలుమని మెరిసింది.

“అందుకనే కదా, నిన్నుపిలిపించింది?” జగన్నాథంగారి మాటల్లో తెచ్చి పెట్టుకున్న ఆప్యాయత, కృత్రిమ అభిమానం తొంగిచూచాయి. “ఏది ... ఈ రెండు మూడు రోజులూ ... ఏది ... పెళ్ళివారంతా వెళ్ళిపోయేవరకూ — అంటే అప్పగింత లయేవరకూ ... మీ మేళగాళ్ళంతా భోజనాలు, కాఫీలు, టిఫిన్లు—అన్నీ ఇక్కడే. ఎడ్వాన్సు కావాలంటే— నూట పదహార్లు— అబ్బాయి నడిగి పట్టుకెళ్ళు. ... తాంబూలం తరవాత ఉంటుందిలే.” జగన్నాథంగారు పెట్టిన షరతులకి వెంటనే ఒప్పేసుకున్నారు వెంకటసామి బృందం, సంతోషంగా. అవసరాన్నిబట్టి వెదజల్లటం, కానిచోట గట్టిగా బిగపట్టటం ఆయన అలవాటు. ఆ మాటకొస్తే డబ్బున్న ప్రతి వాడు చేసే పని అదే.

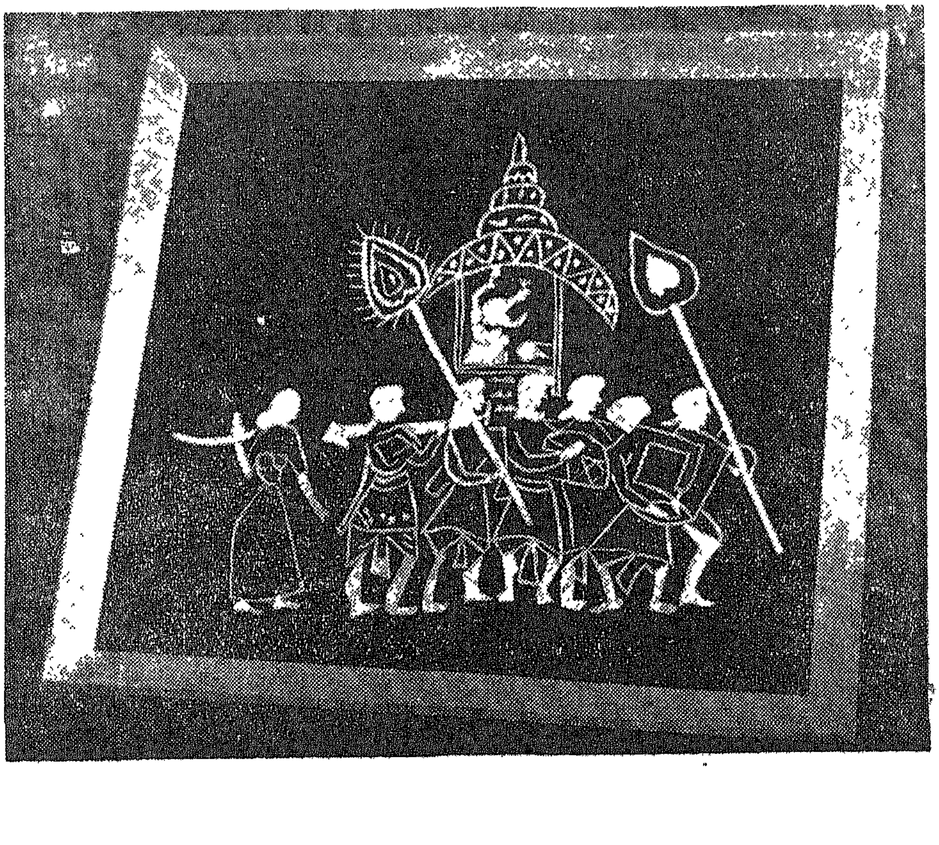

పల్లకీ సేవ

ఫోటో — దిలీప్ బెనర్జీ (కలకత్తా)

వంటశాలలో ఒక మూల తాటాకు చాపమీద పరపగా పేరుస్తున్నారు లడ్డూలు. తిన్నన్ని తిని మిగిలినముక్కలు ఒకళ్ళ మీద ఒకళ్ళకి విసురుకొని ఆడుకుంటున్నారు. పసివాళ్ళు. బాధ్యతా రహితంగా, వస్తువు విలువ తెలియకుండా పాడుచేస్తున్నారని బాధపడింది ప్రసాదు ఒక్కడే.

“తిరుపతి లడ్డూలంత కట్టాలి ... ఇదిగో, పంతులుగారూ! పెళ్ళివారు తినలేక పారేసినా సరే, ఫరవాలేదు గాని, గోలీకాయంతేసి ఉన్నాయని మగపెళ్ళి వారు పేర్లు పెట్టకూడదు. ఏట్లా చేస్తారో మరి? ...” దూరంగా అరుగు మీద కూర్చుని మనుమరాలికి పూలజడ కుడుతున్న జగదాంబగారు ఉత్తర్వు జారీ చేశారు. “కాబోయే వియ్యాలవారికి జీడిపప్పులంటే ప్రాణంట. లడ్డూలపైన అద్దండి. వాళ్ళ కళ్ళకి నదరుగా కనిపించాలి.” ఆవిడ చెప్పిన ప్రతి విషయానికీ తల ఊపుతున్నాడు వంట సుబ్బయ్య అప్రయత్నంగా.

“అయితే, అమ్మగారూ! చిన్నవాళ్ళ కోసం, ఊళ్ళో పంచి పెట్టటానికి వేరే చిన్న సైజులో చెయ్యమంటారా?” సుబ్బయ్య స్నానంచేసి వచ్చాడో, లేక చెమటతో తడిసిపోయాడో తెలియటం లేదు. సుబ్బయ్య కట్టుకున్న మోకాళ్ళ పైకున్న గావంచా ఒక్కసారి చూస్తే జన్మకి లడ్డూలు ఎవరూ తినరు సరికదా ముట్టుకోను కూడా ముట్టు కోరు.

“చిన్నాపెద్దా ఏమిటండీ ... మనింటికొచ్చే వాళ్ళంతా పెద్దవాళ్ళే. అట్లా భేదం చూపిస్తే రెండో పూటు వాళ్ళు మన గుమ్మంలో కాలు పెడతారా?” ప్రతి మాటలోనూ, ప్రతి భావంలోను జగదాంబగారి దర్పం, అహంభావం ధ్వనిస్తూనే ఉన్నాయి. మారు మాట్లాడలేదు వంటాయన. మధ్యలో తనెవరు?

ప్రసాదు, భార్య పిలుపుల కెళ్ళారు. పెద్దల్లుడు, పెద్దమ్మాయి అసలు మేడ దిగలేదు. ఎయిర్ కండిషన్డ్ గదుల్లో ఉండి, ఎప్పుడూ కార్లలో తిరిగే వాళ్ళకి గుంటూరు ఎండలు తట్టుకోవటం కష్టమే మరి. కిటికీలకి వట్టి వేళ్ళ తడికలు కట్టించుకొని పవళింపు సేవలో ఉన్నారు. ఆ దేవుడయ్యగాడు వట్టివేళ్ళ తడికల మీద నీళ్ళు జల్లుతూనే ఉన్నాడు. ఆడపడుచు కనక ఏం పనిచెయ్యకపోయినా పట్టించుకోని బంధుజనం అల్లుంగారికి, అమ్మాయి గారికీ అల్పాహారాలు మేడమీదికే అంది స్తున్నారు. శారదా, శ్యామలా ఏవో పిచ్చాపాటీ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు.

ఎంగిలాకులు

– రాధా మనోహరన్

"పెద్దమ్మాయిగారు నాకు ... ఇచ్చేదాదీ ఓరస్తారు గందా? మరేటమ్మా. ఈ ఏడు ... అడక్కుండా ... పెట్టకుండా ... కస్సూ ... బుస్సూ మంటుండారు?" జగదాంబగారి పక్కన కూర్చుని పూలు గుచ్చుతూ తన సందేహం వెలిబుచ్చింది చాకలి రాములు.

"పోనీ లేవే. అదివ్వకపోతే నే నిస్తాను. పెళ్ళి కొస్తావుగా రేపు తలంబ్రాల బియ్యం తీసుకోవటానికి?" అని సర్ది చెప్పింది జగదాంబగారు.

మిగతా రోజుల్లో వైలగుడ్డలు తీసుకెళ్ళటానికి కొచ్చే రాములన్ని తెగ విసుక్కునే జగదాంబ గారితో ఆ రోజు హఠాత్తుగా ఆత్మీయత పంచుకుంటూ వచ్చింది.

* * *

ఆ మర్నాడు ధామ్ ధూమ్‌ని పెళ్ళయి పోయింది. పగలు ముహూర్తం అయితే అల్లాగే ఉంటుంది. మండిపోతున్న వేసవి సూర్యుడు చండ్రనిప్పులు కురిపిస్తున్నాడు. పెళ్ళివారికీ, వచ్చిన అతిథులకీ వేసవి తాపం తగ్గటానికి కోకాకోలా తెప్పించారు. పంచిపెట్టే వాళ్ళు ఎక్కువయి పోయారు, తాగేవాళ్ళకంటె. శారద కొడుకు తొందరగా సీసా తీసుకోందామని ఆ చెక్కపెట్టెల పైకెక్కి పడ్డాడు. కాలు మడత పడింది. సీసాలన్నీ దొర్లి పోయాయి.

రెండు పెట్టెల సీసాలు పప్పుపప్పు అయిపోయాయి. కడుపునిండి సంతృప్తి నిచ్చే ఖరీదయిన చల్లని పానీయం వృధాగా నేలపాలవడంతో ప్రసాదు మనస్సు చివుక్కుమంది. బాబిగాడిని ఒక్కటియ్యటానికి చెయ్యెత్తాడు.

"పోనీలేవోయి పసివాడు వాడికేం తెలుసు? ఓ సలభయి రూపాయిలేగా! ఖర్చులో ఖర్చనుకొందాం. నలుగుర్లో పెళ్ళిలో కొడితే శారద ఏమైనా అనుకుంటుంది. అందులోనూ వాళ్ళు ఈ ప్రాంతాలకి రాక రాక వచ్చారు." జగన్నాథం గారి మాటకి మంత్రం వేసినట్టు ప్రసాద్ చెయ్యి వెనక్కెళ్ళిపోయింది. తాగటానికి చల్లటి మంచినీళ్ళు లేక ఈ వేసవి ఎండలకి ఎంతమంది తహతహలాడిపోతున్నారో తలుచుకున్న ప్రసాదు మనస్సు ఒక్కసారి వికలమయిపోయింది.

పదస్సులంతా భోజనానికి తొందర

పడుతున్నారు. ముహూర్తం అయిపో గానే వెళ్ళిపోవా లనుకున్న వాళ్ళు కొందరు చిందులు తొక్కుతున్నారు. వధూవరులకి కావలసిన ఏర్పాట్లు అన్నీ దగ్గర ఉండి దగా చేస్తున్నాడు ప్రసాదు. ఇంకా పీటల మీద కూర్చుని అప్పగింతలు అవుతున్న జగన్నాథంగారు పట్టు పంచ ఒక చేత్తో పట్టుకొని, ఇంకో చేత్తో జారిపోతున్న పట్టు ఉత్తరీయాన్ని సర్దుకుంటూ హడావుడిగా వచ్చి ప్రసాద్ చెవిలో ఏదో రహస్యంగా చెప్పి మళ్ళీ అంతలోనే వెళ్ళి పోయారు.

వెంటనే పెద్ద బంగారానికి నాలుగు వేళ్ళలా పురి పోసిన కట్టి గేటు, అట్టింగా, బలంగా, గట్టిగా తోరణం [illegible] ప్రసాదు.

* * *

గేటు కవతల ...

"ఏటోరే ... మా పెద్దోళ్ళ పెళ్ళి ... మీ పేటల్లో కారియా తక్కువేటి?" అన్నాడు వేపచెట్టు కింద కూర్చుని నిమ్మళంగా కూర్చున్న వరాలుగాడు ఉచితంగా బీడీ తాగుతున్న నాగులు గాడితో. పెళ్ళిళ్ళ సీజన్లో వరాలుగాడి పేచేవి. ఇంకేం పని దొరికినా చెయ్యడు. "ఏకాస్ ... ఉంటే ఉంటాయి ... పోతే పోదు... సిన్నోటా పుట్టిన ... మునసిపాలటోళ్ళు సికుగినా ఈనాం రాకాలేటి ఈ పేటుల్లో కోర్కా, వరాలూ, అని." గుప్పుమని పొగ వదిలాడు నాగులు. ఇక్కడ పెళ్ళి జరుగుతుందని షామియానాలు కట్టిన మూటావాళ్ళు చెప్పారు నాగులుకి. నల్లగా, బిడ్డగా ఉన్న నాగులు ఒంటి మీద ఒక్క గోచీ, పొట్ట మీద కొళ్ళిపోయిన చిరుగుల బనియను తప్ప ఏం లేదు.

పొగ ఘాటుకి నాగులు దగ్గు, ముక్కు వికారంగా దగ్గింది. ఎన్నాడు తొలుతుంది మూహూర్తాలు లేక వస్తున్న ఆ ముక్కు తోటకూర కాడలా వడలిపోయింది. ఆరి పోయిన కుంపటిలా ఉంది. మీద ముసురుతున్న ఈగల్ని కూడా తోలు కునే ఓపిక లేదు. ఉరికే మూలుగు తూంది. తల ముగ్గు బుట్టలా ఉంది. ఒళ్ళంతా మడతలు మడతలుగా పండి పోయి ఎండిపోయింది. కళ్ళలో కాంతి లేదు. చిన్న చిన్న గాజుగోళాల్లా ఉన్నాయి అవి. చూడ్డానికి అప్పుడే శవంలా ఉంది. గుప్పెడుప్రాణం ఎదురు చూస్తున్న పిడికెడు ప్రాణం అది.

పోగులు పోగులుగా చిరిగిపోయిన ఖాకీ లాగూ, నల్లటి చిల్లుల చిల్లుల బని యనూ వేసుకున్నాడు వరాలుగాడు. వాడి పక్కన ముగ్గురు పిల్లలూ బిచ్చగాళ్ళ ప్రకటనలా ఉన్నారు. సన్నటి పుల్లల్లాంటి చేతులూ కాళ్ళూ, పీక్కుపోయిన

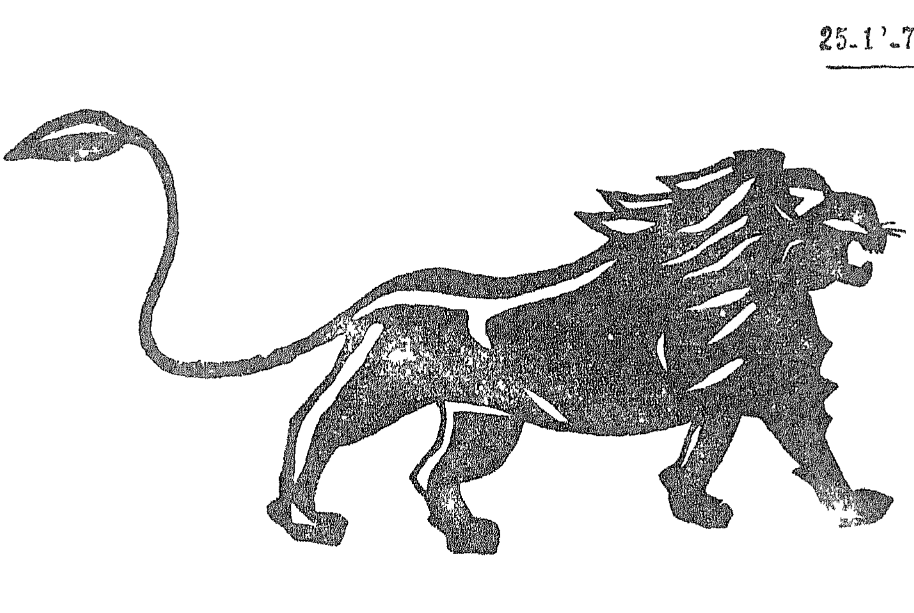

మృగరాజు కత్తిరింపు చిత్రం —ఎస్. ప్రకాశ్ (చీరాల)

ముఖాలు, కళ్ళలో ఆకలి బాధ, ఎండిపోయిన పొట్టలు — ప్రాణాలు కళ్ళలో పెట్టుకొని నిలుచున్నారు. వాళ్ళ పొట్టల్లోంచి డొంగ కాలుతూంది. వాళ్ళ కళ్ళకి పుసులున్నాయి. వాటి మీద ఈగలు వాలుతున్నాయి.

పిల్లల వెనగాలే ఏడుస్తూ పడుకొని ఉంది వరాలుగాడి పెళ్ళాం ఎల్లమ్మ. అది కళ్ళు మూసేటప్పటికి దిగులొచ్చింది. పిల్లంగా ఉంది. "అదేంటి మా మొగాడి మీద కట్టి రాసుకుం నాగా పెళ్ళాప్ ... ఒరేయ్ ... నాగోరేయ్ ... బొమిలోల్లు పడిస్తుండా వంటే ... కుయ్యి కుయ్యి ... మోపుకుంది వర్రీగా." పొగ కక్కుతూ ఉంపులు తుంపు లుగా పడని ఎండి పోయిన తనువు పై పొరలో పెట్టుకొని, చిరిగిన నల్లని పేలిన పోటల్లో పెట్టి కనగా ఉన్న అటం మోపిన ఉంది ఎల్లమ్మ. దాని పళ్ళు దాని శరీరం లాగానే నల్లగా బొగ్గు ముక్కల్లా ఉన్నాయి.

"నోరు మూసెయ్యె... ఆడ కూతు రివి ... ఆడకూతురిలాగా ఉండవే ... మొగాళ్ళమాటలో తల దూరుస్తు న్నావేం ... బాగుంది ... మా ఆడది లేడ కాకుంది ... అదేమైనా మాటా డిందా ... మాటాడిందా చెప్పు ... అప్పి నీకే కావాలనుకుంటూ చెప్పు ... లయారంలా పోట్లాటకి!" ఇంకో బీడీ ఓసి ముట్టించాడు నాగులు. ఘాటుగా దమ్ము పీల్చాడు. పొగ మజా ఎక్కాని పించింది. ఆ దెబ్బతో వాడిలో ఉత్సాహం కూడా స్థాయి పెరిగి తల కెక్కింది. కానీ, అదిదానితో పోట్లాటకి వాడికి అనుమానం.

"నా ముండముండ కనక ... చెబు తుంది ... ఈ పేట మీద ... నీ ముండ మాటిమాటికి నీ ముట్టుకుంటూ వచ్చి బుద్ధారి." గొణుగుతూ ఉంది ఎల్లమ్మ. నాగులు గాడి పళ్ళు కొరుకుతున్నాడు.

"ఎరా తొలియ్యా ... ఆ పంట పెంపుకి చెప్తావేం ... నా పంట్ళ్లు రాస్తాయంటావా. ఆపుల్లి నాతో అదే పట్టు. ... నీ పాత తెలుసు ... ఎవ్వోడా ఎల్లా డని ... ఏందో ఆడదాని మాటిని ఒట్టెమ్మ నాగి టికుంటావ్. ఆడదాని మాటంటే అబ్బా లెక్క ంతావ్. జాగరత్త!" నాగులు మాటలు ఈటెల్లా గుచ్చుకున్నా వరాలుకి బాధ, కోపం కలిసి పిచ్చెక్కినట్టయింది. అప్పటిదాకా తన పేటలో ఎంగిలాకులు, తక్కిదర ఇంకెవరికి పోతాయనే బెంగ భయంతో ఉన్న పడి ధైర్యం, నాగులు మాటల తో దిగ జారి పోయింది.

"ఎల్లిపోతావ్ ... ఇట్టాం చేసాలేపా వంటే నాగుఁరెయ్యి ... నా పేటలో ... నీరుబాంపేదేయి నడిబట్లో ... ఎవరికి ... మురిగు ంటల్లో ... పోతేస్తానోరెయి. దొంగనాయాళ్ళా ... దొంగనాయాళ్ళాని... నా సంగతెరగవ్ .. కాం చే నా పడిసిని కాదు." వరాలు ఉద్రేకం తారాస్థాయి కందుకుంది. పడిపేరి మీద ఉబ్బి కనిపిస్తున్న రక్త నాళాలు మరింత ఉబ్బాయి.

"ఇవాల రెండూ గాజా లేసుకున్నావో లేదు ... నీ పుచ్చెగిరి పద్ది" అన్నాడు నాగులు చిరునవ్వు నవ్వుతూ, తన గిస్కా ఎంత బాగా పనిచేసిందనే సంతోషంతో.

పోట్లాట స్థాయి పెరిగింది. విడి విడిగా ఒకళ్ళ తరవాత ఒకళ్ళుమాట్లాడు కోవటం మానేశారు. ఇద్దరూ ఒకళ్ళ మాట లొకళ్ళ కర్ణం కాకుండా ఇష్టం వచ్చినట్లు గింజరగోళంగా తిట్టుకుం టున్నారు. ఆ గోలకి పెళ్ళిలో అందరూ గొడవేంటని వీధిలోకి వచ్చారు. అప్పటిదాకా నిలిచిన చూపుల్తో నాగులు నాలుగువైపులా చూసి ఏదో చూపెడుతున్నట్లు చూపు గట్టిగా ఆ పిల్లల్ని పిలుస్తూ ఉంది. నాలుగో దాన్నెత్తుకుని వెళ్లింది. "ఏమిటి ... ఎల్లుండి ... ఆ ఎవరో ఏదో చేసుకునా ఉంది దినం ... అదేం వ్యాపారమేంటి?" అంది ఒక టిరంబరమ్మ ఫ్లరియా ముఖం.

"కుండ కడి కెళ్ళే ఒచ్చే కాళ్ళు పుల్లలిరిచినట్టు విరిచి పారేస్తాను, బుర్రిగా ... నీ యమ్మ ... నీ అయ్య ఎవరెవరో ... మూడొ స్తుందా" అప్పుడు గాఢవేకతో బిక్కుబిక్కుమంటూ బుర్రిగాడు. "సినాయనా ఏమంటే అటే పెళ్ళికు... పీక నొక్కి పారేస్తా... కోడి పిట్టనాగ గింజకు పస్తావ్!" బుర్రిగాడు వణికిపోతున్నాడు. ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు కాసేపు వాడికి.

"ఉరుకు ... ఉరకవే. పిల్లగా ట్రిపెస్తావ్ ఆడేటి సినాడు.. దమ్ముంటే పెద్దోళ్ళ పెద్దోళ్ళ సూసుకోవాల. ఆ దొంటి సూట ఎగ వానింకో నీ గుడిసెంటుకు పెడా దానే... తప్పుడు ... ముం ..." నాగులు పెళ్ళాం ఇంకా మాట పూర్తి చెయ్యకుండానే వచ్చి జుట్టు పట్టుకుంది ఎల్లమ్మ. పిల్లిలా కిందా మీదా పడుతుంటే ధైర్యం పుంజుకున్న బుర్రిగాడు సిమెంటుకుండీ దగ్గిరి కెళ్ళి కూర్చున్నాడు.

మాటలు వర్షంలా కురిసాయి. చాపచుట్టల్లా కింద పడ్డారు ఇద్దరూ. తెలియని భాషలో అరుచుకున్నారు. అసలే పేలికలు పీలికలుగా ఉన్న గుడ్డల్ని

ఇంకా వింటున్నారు. [illegible] పెళ్ళ గిన్నె బొక్కు బయట పెట్టు కున్నారు. వరాలు, నాగులు కోళ్ళపందెం [illegible]న్నారు. ఎక్కువ దెబ్బలు తన్నాయి తగిలాయి. పొట్లాట [illegible] జరిగింది. [illegible] అన్నాం బుజ్జిగాడిని [illegible] గిన్నె [illegible] తిరిగి [illegible] కుండికి [illegible].

[illegible] బయట పెట్టి [illegible] మనుషులు [illegible] ఇట్లా [illegible]కుంటారా [illegible]!! [illegible] కాకులు [illegible] కాసుకొని [illegible] దాటి [illegible] ఎంగిలి [illegible] వాళ్ళు ఎంగిలాకు [illegible]కుంటూ [illegible]. వాళ్ళకంటే [illegible] అల్లల్లాడి[illegible] సంగా.

[illegible] పిలిచిన [illegible] కొచ్చిన [illegible] పోట్లాట[illegible] పోదాం[illegible]

[illegible] గాయమే [illegible]తూంది. [illegible] వరాలుకీ, నాగులు [illegible]. నాన్నా [illegible]. పోట్లా[illegible] [illegible].

"[illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... ఆ [illegible] ... కుక్కల్లా పోట్లాడు కుంటున్నారే ... [illegible] అప్పుడ [illegible] కూడా వినిపించటం లేదు. [illegible] ... లేక [illegible] ... ఇంటి [illegible]" [illegible] కోపం వచ్చి [illegible] అరిపోయింది.

[illegible] చూసిన ప్రసాద్ నిశ్చేష్టుడయి పోయాడు. ఆ [illegible] కుండీ దగ్గర రక్తం [illegible] ఆ కుర్రాడి సంగతి [illegible]. [illegible] ఎంగిలాకులు [illegible] చూస్తున్నారు.

"నాన్నా! [illegible] ఆ ఎంగిలాకులు [illegible] ఒక్క రోజుకీ [illegible]"

([illegible]) [illegible]. గరిగ్రా దేవత రూపు కట్టిన అన్నాంటి సన్నివేశం చూసిన సున్నిత హృదయం వడే అవేదన తడిపారిన అతని కళ్ళలో కనిపించింది.

"[illegible]ండోయి నువ్వు చెప్పేది ... ఇట్లా ఎంతమందినని మేపుతాం?" సలక్షణ రూపాయిల కోకాకోలాలు పగిలి పోతే పోనీలే అన్న తన తండ్రేనా [illegible] మాటలంటున్నది! ప్రసాదుకి సమాధానం దొరకలేదు.

"ఏదో ఒకటి చెప్పి వాళ్ళని పంపించెయ్యి. లేకపోతే వెనకలు గేటుతీసుకొని లోపలికి వచ్చినా వస్తారు. లోపల అవతలే మడీ[illegible] [illegible]న్నారు. [illegible]కుడి గారికి [illegible] ఆచారంట" అంటూనే వెళ్ళివారికి అన్నీ అందాయో, లేదో కనుక్కోవటాని కి [illegible]గారు.

"[illegible] ... [illegible] తీపి తినకూడదు, బాప[illegible], చెప్పేవి[illegible]. అమ్మమ్మ.. వద్దు ... నాకు షుగర్ ... డాక్టరు ..."

"[illegible] ... [illegible]ద్దానికి [illegible] వచ్చింది. ఒక్కటి వాడి మాట మీద [illegible]." రెండు లడ్డూలు [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ఉంటున్నా.

[illegible] వచ్చి [illegible] ప్రసాద్. బయట గోల కొంచెం తగ్గింది. నిశ్శబ్దంగా ఉంది. కుర్రాడి తలకి [illegible] అద్దు తూంది. మిగిలిన వాళ్ళు చుట్టూ చేరి చూస్తున్నారు. నాగులు దగ్గర బీడీ అడిగి [illegible]కుంటున్నాడు వరాలు. అరే అప్పుడే ఒకటయి పోయారే! ఆశ్చర్య పోయాడు ప్రసాద్. కుక్కల్లా పోట్లాడి కొని కాకుల్లా కలిసిపోటం వాళ్ళకి [illegible].

"[illegible]పండుల్లా తింటూంటారోరే ... ఈళ్ళ [illegible] తెమ్మల్లు [illegible] ... [illegible] ... ఓ అరగలా [illegible]కొద్దాం" అన్నాడు నాగులుతో వరాలు.

"[illegible] ... అవులదేస్తే ... పప్పుపి[illegible] ... కూరకి కూర ... [illegible] ... [illegible] ... లడ్డూ ముక్కలి లడ్డూ ముక్కలు ఏరండహె...మూం [illegible] ముసల్దాని [illegible] ముద్దడయెయ్యండి. నేపోతే సచ్చిపోతుంది ... మేం అట్లా ఎల్లోస్తాం."

"పిల్లనాయాళ్ళోరే ... కుక్కలూ ... కాకులూ రాకుండా సూడండోరె ... [illegible] సెయ్యకుండా సూస్కెల్లారో అరిగెత్తారోరే!" ఆజ్ఞలు జారీచేశారు నాగులు, వరాలు.

"ఒక్క గాలాలు వడిరేగాని నా సామి రంగా ... [illegible] ఎక్క [illegible] నాకు." తన సంగతి చెప్పాడు వరాలుతో నాగులు.

దొడ్డి గుమ్మం దగ్గర్నుంచి సందు తిరిగి ఒక బండీ రోడ్డు మీదికొచ్చింది.

రైల్వేస్టేషన్ దగ్గిరా, బస్‌స్టాండ్ దగ్గిరా ప్లేటు మీల్సమ్మే బండీవాడు, వంట సుబ్బయ్యకి అయిదు రూపాయి లిచ్చి ఎంగిలాకుల కట్ట కొనే[illegible]కున్నాడు. లోపుడు బండిలో ఉన్న [illegible] డబ్బాలో పడ్డాయి ఎంగిలాకులు.

పట్టేవేళ్ళ చావలకి [illegible] దేవుడయ్యాగాడి కొడుకొడికే కనిపించిం [illegible] ఈ దృశ్యం. అతని హృదయం [illegible] మూలిగింది, [illegible].

మధ్యాహ్నం పడగారి కోపంగా అం చింది, ఆ ముసిల్ది [illegible] ఆ [illegible] ఎవరిదీ అని [illegible]. [illegible] ఎంగిలాకు ఒకటి దుమ్ముతోపాటు [illegible] వచ్చి ఈ [illegible] నాది [illegible] [illegible]. *

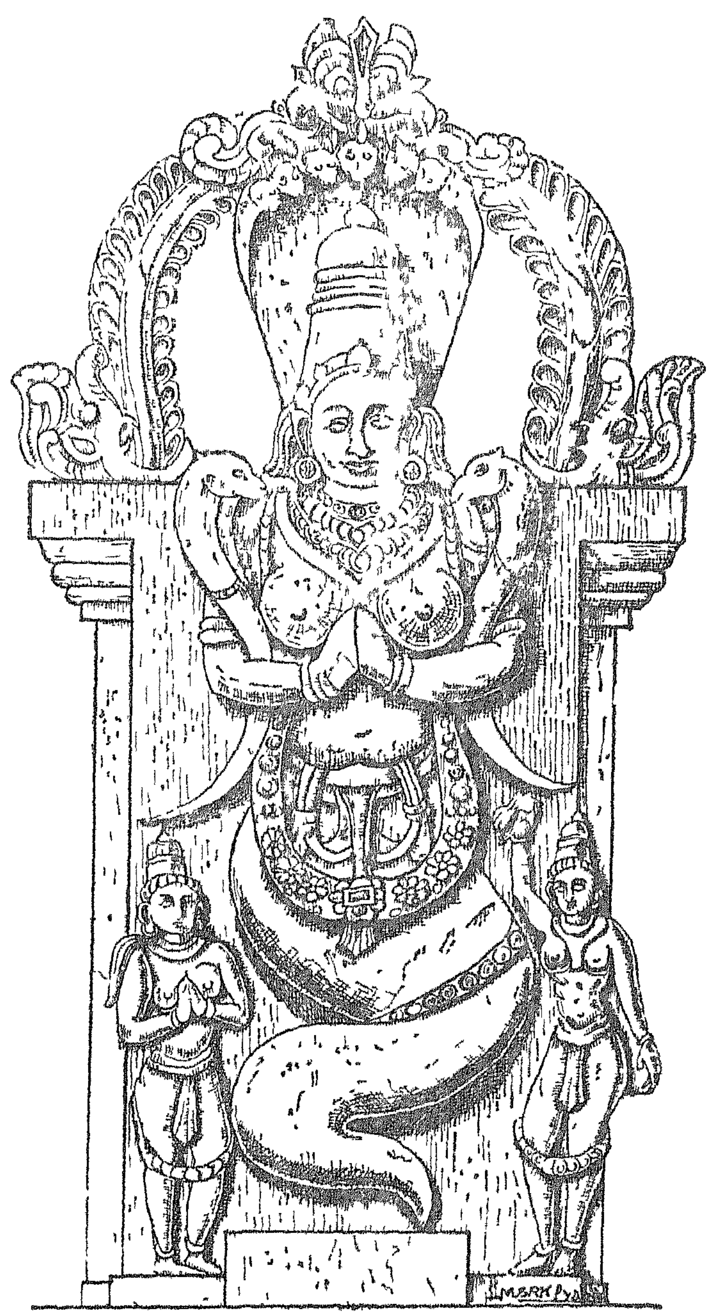

నాగదేవత చిత్రం — ఎమ్. ఎస్. ఆర్. కె. ప్రసాద్ (మద్రాసు–33